

Posudek vedoucího bakalářské práce

Lenka Krejčárková: Neslyšící dítě ve slyšící rodině. Případová studie

(FF UK v Praze, Ústav českého jazyka a teorie komunikace, obor Čeština v komunikaci neslyšících)

Cílem bakalářské práce Lenky Krejčárkové bylo vypracovat sociolingvistický profil slyšící rodiny s neslyšícím dítětem. Vznik práce byl poznamenán nešťastnou shodou okolností. Na výsledném textu se jistě negativně odrazila změna vedoucího práce i to, že diplomantka kvůli svému pracovnímu vytížení téměř rezignovala na konzultace. Jako nejproblematičtější se však jeví volba zkoumané rodiny. Diplomantka si totiž vybrala svou vlastní rodinu, což jí sice zdánlivě usnadnilo sběr materiálu, ale pochopitelný nedostatek odstupů a nadhledu jí velmi komplikoval a někdy jako by dokonce znemožňoval ctít charakter odborného textu, oddělovat podstatné od marginálního a držet se zadání bakalářské práce. Zřejmě i proto diplomantka některé body zadání splnila jen částečně a bod (3) „*Získané informace vhodně systematizovat, rozlišit jevy předpokládatelné a jedinečné.*“ nesplnila téměř vůbec.

Práce je velmi útlá. Vlastní text má rozsah pouze 34 stran. Navíc téměř třetinu (s. 9 – 20) zabírají velmi obecná pojednání o velmi obecných tématech (jazyk, komunikace, způsoby komunikace s neslyšícími lidmi). Jejich zařazení by snad nebylo na škodu, kdyby (a) autorka čerpala z více zdrojů (a nejen ze zdrojů spíše popularizačních) a zejména kdyby (b) tyto pasáže byly účelně propojeny s částí, kde autorka sestaví onen sociolingvistický profil slyšící rodiny s neslyšícím dítětem. Předpokládala jsem, že k tomu dojde v kapitole č. 4 nazvané Výzkumná část. V jejím úvodu skutečně nalezneme popis dvou sledovaných rodin (A a B), hypotézy výzkumu a podkapitulu nazvanou Analýza a interpretace dat; v té však autorka popisuje pouze to, jak data sbírala.

V podkapitole 4.4 Rodina s neslyšícím dítětem (s. 22 – 30) autorka kombinuje obecné teoretické poznatky o životě slyšící rodiny s neslyšícím dítětem (odhalení sluchové vady, výchova, uvědomování si jinakosti aj.) se svými vlastními vzpomínkami. Až poslední zhruba třetina textu (s. 30 – 43) je věnována komunikaci v rodině s neslyšícím dítětem. I ta je z velké části vystavěna na základě vzpomínek samotné autorky, zhusta chybí usouvztažnění s jinými zdroji. Dle zadání měla diplomantka „*vytknout hlavní sociální a jazykově-komunikační specifika (...) rodiny a jejich vývoj v čase.*“ a „*Pokud možno získat pro srovnání alespoň dílčí data ještě z jedné rodiny.*“ Oceňuji, že diplomantka projevila snahu o kvalitativní výzkum v obou rodinách. Za metodologicky značně nedomyšlené však považuji stanovit si hypotézy na základě pozorování v jedné (diplomantčině) rodině a následně je ověřovat ve dvou rodinách (z toho jedné diplomantčině).

Jen stručně k formální stránce práce. Diplomantka se bohužel nevyvarovala gramatických a pravopisných chyb, překlepů a typografických nedostatků a občasných formulačních neobratností (např. „*Jazyk tvoří také idiolekty, dialekty, sociolekty, etnolekty nebo funkční styly.*“ s. 10). Bez problémů není ani práce s použitými zdroji, např. v seznamu použité literatury a zdrojů chybí zákon zmiňovaný na s. 11n a publikace Červenková (1999), bibliografické údaje u Hrubý (1999) a Holubová (2006) jsou neúplné, na s. 13n autorka odkazuje k publikaci Strnadová (2008), avšak v seznamu jsou od této autorky z roku 2008 publikace dvě, 2008a a 2008b. Jako velmi pochybné vidím nakládání s internetovými zdroji, zejména s definicemi z Wikipedie apod. Bibliografické údaje k těmto zdrojům jsou na s. 46 zvláště neorganicky přičleněny k předcházejícímu textu a navíc v případě logopedie (s. 16) použila autorka velmi nepřesnou definici a v případě audiologie (s. 26) dokonce definici zcela nesprávnou.

Dovolím si diplomantce položit několik otázek:

- (1) Jedním z bodů zadání bylo „Vyhledat a prostudovat dostupnou domácí i zahraniční literaturu a na základě těchto poznatků vypracovat vhodnou metodu průzkumu.“ Proč autorka prostudovala velmi malé množství zahraniční literatury? Proč neprostudovala alespoň literaturu doporučenou v zadání? Proč téměř nevycházela ze zdrojů pojednávajících o komunikaci v rodině s neslyšícím dítětem ze sociolingvistického a psycholingvistického hlediska?
- (2) Diplomantka se rozhodla pro kvalitativní výzkum. „Já jsem využila pozorování, videozáznamy, interview a dokumenty (dotazník)“ (s. 21). Jak dlouho a při jakých příležitostech pozorovala rodinu B? Jaké videozáznamy ve svém výzkumu využila? Na s. 22 píše, že neslyšícím respondentům předložila dotazníky v psané češtině a pak je s nimi „prošla ve znakovém jazyce“. Vedla v rámci výzkumu i jiné rozhovory, např. se slyšícími členy rodiny (dle zadání měla diplomantka získat informace od různých členů rodiny)? Kdo ze slyšících členů rodiny vyplňoval dotazníky? Proč nejsou v práci podrobně zpracovány odpovědi na otázky položené v dotaznících (v příloze č. 3 a 4)? V práci je na s. 36 a 37 pouze stručný „objektivní“ popis komunikace neslyšícího dítěte s matkou, s otcem, se sourozenci a s prarodiči.

Součástí práce je příloha s osmi videosekvencemi. Jak jsem uvedla výše, považuji za zbytečné v takto specificky zaměřené práci obšírně se věnovat obecným tématům, např. demonstrovat rozdíl mezi znaky CHUDÝ a CO (video č. 1) a mezi znaky ŘEDITEL a SPORT (video č.2). Dále sice následují ukázky domácích znaků, ovšem pouze po třech z každé ze dvou sledovaných rodin, z rodiny A jsou to domácí znaky PES, KAKAT a LENKA, z rodiny B pak znaky DĚDA, BABIČKA, ZÁCHOD. Dovolím si diplomantce položit několik dalších otázek:

- (3) Proč se celá videopříloha jmenuje Slovník českého znakového jazyka?
- (4) Proč obě figurantky sedí a proč nebyly při pořizování videoukázek respektovány další základní technické požadavky na dobře viditelný projev ve znakovém jazyce?
- (5) Proč jsou ukázky č. 8, 9 a 10 (s domácími znaky rodiny B) pojaty zcela odlišně od ukázek č. 5, 6 a 7 (s domácími znaky rodiny A)?
- (6) V obou sledovaných rodinách používali pouze tři domácí znaky? Čím si diplomantka vysvětluje tak nízký počet? Pokud používali více domácích znaků a diplomantka představila jen některé z nich, podle jakých kritérií je vybírala?
- (7) Lze vysledovat nějaké tematické oblasti, které jsou pro domácí znaky typické? Jaké? Jak je tomu dle zahraničních autorů?
- (8) Domácí znaky DĚDA a BABIČKA byly používány pro každého dědečka a každou babičku, nebo se jednalo o jmenné znaky konkrétního dědečka a konkrétní babičky?

Závěr: Bakalářská práce Lenky Krejčárkové splňuje základní požadavky kladené na bakalářské práce. K obhajobě ji doporučuji, ale s velkými výhradami.

7. září 2012

Andrea Hudáková

Návrh hodnocení: DOBŘE (s ohledem na průběh obhajoby)